

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se

S2023/02794

Betänkandet Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen (SOU 2023:40)

Förvaltningsrätten i Stockholm har, utifrån de utgångspunkter som domstolen har att beakta, följande synpunkter på förslagen i betänkandet.

Kostnader för förvaltningsdomstolar

Inledningsvis invänder förvaltningsrätten mot den ekonomiska konsekvensanalysen för förvaltningsdomstolarna gällande förslagen om utökad rätt till offentligt biträde. Analysen är kortfattad och hänsyn har endast tagits till kostnader för ersättningen som betalas ut till offentliga biträden i de fall barn tillvaratar deras nya möjlighet att ansöka om biträde såväl som att överklaga beslut om umgängesbegränsning, hemlighållande av vistelseort och särskilda befogenheter enligt 42 § LVU. Den ökade målinströmning som kan antas ske kommer dock även innebära att ytterligare resurser behöver tas i anspråk hos domstolarna. Vidare är det fråga om måltyper med förturskaraktär, vilket påverkar domstolarnas arbete i övrigt. Det är därför av vikt att kostnaderna för förvaltningsdomstolarnas del följs upp.

Det förhållandet att ärenden om återbetalning och hinder mot utbetalning av statsbidrag ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol har inte berörts i den ekonomiska konsekvensanalysen. Det kan inte uteslutas att det kan tillkomma ytterligare behov av resurser för att hantera dessa mål framöver.

7 Analys av och ställningstagande till frågan om en ratificering av tilläggsprotokollet

Förvaltningsrätten har ingen erinran i sak mot Sveriges ratificering av det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen. Domstolen anser dock att synpunkterna som lyfts fram i det särskilda yttrandet bör beaktas och bemötas närmare, särskilt frågan om de rättsliga konsekvenserna av en ratificering mot bakgrund av att barnrättskommitténs tycks göra mer extensiva ställningstaganden vad gäller staters rättsliga skyldigheter i fråga om mänskliga rättigheter jämfört med bland annat likasinnade statsparter och Europadomstolen. Ett sådant konkret exempel är frågan om

extraterritoriellt ansvar för svenska medborgare i det kurdiska självstyrets läger i Syrien. Barnrättskommittén har i ett fall ansett att Frankrikes skyldigheter enligt barnkonventionen omfattar de franska barn som befinner sig i lägren (Barnrättskommitténs beslut 2 november 2020, UN Doc CRC/C/85/D/79/2019, CRC/C/85/D/109/2019). Praxis från Europadomstolen pekar dock på ett möjligt ansvar för stater men bara under vissa exceptionella omständigheter (se exempelvis H.F. och M.F. mot Frankrike, ansökan nr 24384/19).

9 Barns möjligheter att utkräva sina rättigheter – socialtjänst och tvångsvård

9.4.2 Rätt till offentligt biträde för barn i mål om umgängesbegränsning med mera

Förvaltningsrätten anser att det inte är lämpligt att offentligt biträde ska förordnas endast för barnet, men inte för dess vårdnadshavare i mål eller ärenden om umgängesbegränsning och hemlighållande av vistelseort enligt LVU. Besluten i fråga kan vara mycket ingripande för såväl barnet som vårdnadshavaren. Det finns risk att det blir en alltför stor obalans mellan parterna om endast en av dem har tillgång till juridisk hjälp. I sammanhanget bör rätten till en rättvis rättegång i artikel 6 i Europakonventionen beaktas.

9.4.5 Barn under 15 år ska ha rätt att ansöka om att ett offentligt biträde förordnas enligt LVU

Det behöver enligt förvaltningsrättens mening tydliggöras vilken rättslig ställning barnet har i det fall förvaltningsrätten avslår barnets ansökan om förordnande av offentligt biträde. I förslaget till 36 § tredje stycket LVU framgår endast att barnet har rätt att *ansöka* om förordnande, men inte att barnet själv även kan *överklaga* ett beslut om avslag på en sådan ansökan. Förvaltningsrätten ser en risk att rättsläget blir oklart i avsaknad av ett klagörande i denna del och att problemet som lyfts i utredningen med skillnader i rättstillämpningen mellan olika domstolar kommer finnas kvar.

9.4.12 Offentligt biträde i vissa situationer för barn som är föremål för beslut om placering enligt socialtjänstlagen

Förvaltningsrätten noterar att det saknas något förslag om ny reglering i socialtjänstlagen som innebär att socialnämnden skyndsamt ska överlämna en ansökan om eller anmäla behov av offentligt biträde till förvaltningsrätten, motsvarande den som föreslås i 39 § sjätte stycket LVU. Om det införs en rätt till offentligt biträde i vissa ärenden enligt socialtjänstlagen bör rimligen samma skäl finnas som i LVU-ärenden att säkerställa en skyndsamt hantering av behovet av biträde.

12 Barnrättsbyråer som bedriver verksamhet med oberoende barnombud

Av betänkandet framgår inte huruvida överväganden gjorts av hur reglerna om finansiering av barnrättsbyråer genom statsbidrag förhåller sig till EU:s regler om statligt stöd (artikel 107–109 EUF-fördraget). Det bör exempelvis klargöras att bidragen endast ska gå till icke-ekonomisk verksamhet med ett socialt syfte eller att det finns beloppsgränser som gör att undantag från förbudet mot statsstöd gäller.

Förvaltningsrätten invänder mot valet av namnet "barnombud" för den funktion som avses hos barnrättsbyråerna. Namnet kan bidra till missförstånd då det för tankarna till den juridiska innebörden av ombud i form av en aktör som är behörig att föra en parts talan. Eftersom det är fråga om en stödfunktion som kan involveras och vara närvarande vid juridiska processer finns det särskilda skäl att tydligt hålla isär begreppen. Förslagsvis kan istället exempelvis barnstöd, stödperson eller barnassistent användas.

Detta yttrande har beslutats av beslutats av chefsrådmannen Anna Önell efter föredragning för lagmannen Eva-Lotta Hedin. Föredragande har varit förvaltningsrättsfiskalen Julia Romeis.

Anna Önell

Julia Romeis